

7 СОНЕТНИ ОРГАНИЧНИ РИМИ ОТ БОТЕВ ДО ЕЛЮАР И БЪЛГАРСКАТА НАД-НОБЕЛОВА НАГРАДА

Сонетът - песен, съществува близо 10 века. Неговите 7 сонетни рими и ритъм имат най-успешното въздействие върху слушателя в сравнение с всички други поетични форми. Може би оригинална днешна новост е твърдението, че сонетът е органичен - тоест свързан и обусловен от човешката физика, защото неговите 7 рими и ритъм се възприемат и резонира от 7-те части на човека: крака, ръце, тяло, шия и глава, и от 7-те информационни канала на главата: очи, уши, ноздри и уста. Това означава, че поетичната душа не може да се спаси от резонанса на 7-те сонетни рими.

Забележителна новина от 2024 г. е представянето от елитното списание „Матица сръбска“ (на най-старото научно, книжовно и културно дружество в Сърбия със седище в Нови Сад) на български поети, майстори на текста на песен: Лъчезар Станчев - поетът от Вършец, Евтим Евтимов - ученика напътен към поезията от Лъчезар и Недялко Йорданов. Най-приятното е, че на първо място е поставен сонета „Капка“, написан от 20-годишния Вършечанин Лъчезар през 1930 г., а на второ място е „Усмивката“ на Лъчезар - текст на известния хит на Трамвай №5, с музика от Митко Щерев, песен любима на Вършец и изпята публично дори от предишната американска посланичка. Голяма идея е „Усмивката“ да се изпълнява като атракция от новия фонтан на Вършец всяка вечер в 18:00 часа.

Силно доказателство, че органичната основа на сонета съществува естествено, е откриването в поезията на Ботев на скрити зад начупени стихове 7 сонетни рими в творбата „Защо не съм и аз поет, поет като Пишурката?“ Творбата може да бъде реформатирана като сонет в следния вид:

Защо не съм и аз поет, поет като Пишурката?

Ех, че ода бих направил на баба си на хурката!
Защо не съм и аз поет, като Сапунова трети!
Че запял бих, че възпял бих на владиката конете!

Но защо не съм Владикин, да напиша чудна драма —
за жабите, за мишките и боят им с цар Радана?
Защо не съм и Войников, плодовит, прочут писател,
да съставя и молитви на нашия цар създател?

Защо не съм и Пърличев, да преведа Илиада;
но с такъв превод, за който и лобуд да ми се пада?
Но защо не съм Славейков, да заплача, да запая:
„Не пей ми се, не смей ми се, от днес вече ще да бляя?“

Но защо не съм и Вазов, „вярата“ си да възпяя: че ще стане вълк овцата, а певците като нея?!

Преди две години, когато беше отпечатано ново фототипно издание на известната антология „Македония в песни“,

съставена от Лъчезар през 1941 г., беше намерено, че младият, неизвестен тогава поет Вапцаров, е включен в антологията поради това, че съставителят Лъчезар е усетил, че творбата „Песен“ е със 7 сонетни рими, също скрити зад начупени стихове, както у Ботев. Заради тази творба Вапцаров получава това първо признание като поет. Вижте „Песен“ в сонетна подредба:

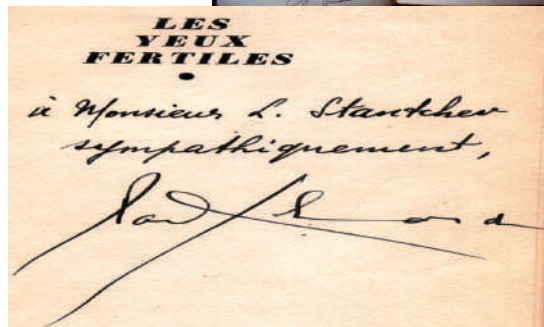
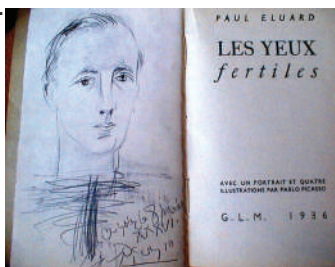
Над горите, над Пирина вятър вие.
Ние тръгнахме седмица да се бием:
и зад нас остана надалече и Пирин,
и звездната му вечер.

С зверове се криехме в шума
и така преминахме отатък.
И познахме сякаш по тревите
на бащите кървите измити.

И познахме сякаш по листата
майките ни где лежат в земата.
И познахме по пръста ръждива,
първата ни обич где почива.

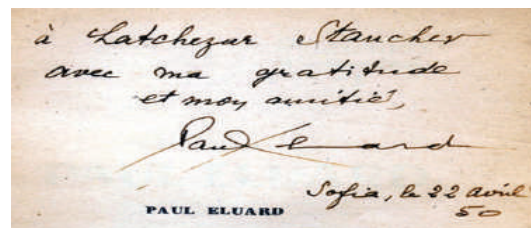
Тръгнахме седмица да се бием. Само трима върнахме се ние.

Преди Войната, в 1930-те години, Лъчезар, високо образован от спечелен конкурс за специализация по френска литература в Сорбоната, е единственият български поет, който се осмелява да разговаря с лидера на сюрреализма Елюар и да се запознае с приятеля му Пикасо като илюстратор на стихове и дори на портрет в нова стихосбирка.

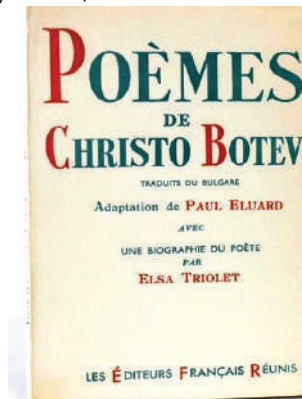

В 50-та година благодарение на успеха на Лъчезар да посрещне Елюар в София с голяма приветствена статия в най-тиражния вестник и заедно с колеги да убедят Елюар, че е добре да се преведе българската икона в поезията Ботев.

Канал „Бивалица“ www.slance.eu

Елюар приема – така адаптира превода на френски на стихове от Ботев и прекрасната публикация се появява в Париж, 1952 г.

Това уважение от най-почитания поет на Франция за ХХ-ти век към стиховете на гениалния Ботев издига френската стихосбирка на Ботев, като най-високото признание за българската литература въобще, по-върховно от Нобелова награда.

Забележително е, че Библиографията на Пол Елюар, съдържа само два превода:

1.) Ode à Salvador Dali, de Federico García Lorca, 1938.

2.) Poèmes de Christo Botev, traduits du bulgare, Adaptation de P. É., avec une biographie par Elsa Triolet, 1952.

Пол Елюар е във френската енциклопедия, 2014 г.: "За ХХ-ти век, липсата на перспектива прави трудно да се определят най-големите фигури; все пак можем да включим поетите Аполинер, Елюар, Арагон, Шар и Превьер, романистите Пруст, Жид, Селин, Сартр..."

Неслучайно в София, от името на Франция, Елюар е единственият поет, който е представен с послание към българите от фасадата на "Театър зад канала" в София:

"Роден съм за да те позная
Да те наричам с името ти,
Свобода"

Намираме органичен сонет от Пол Елюар. в книгата "Столица на болката", 1926 г.:

Poèmes

Le cœur sur l'arbre vous n'aviez qu'à le cueillir,
Sourire et rire, rire et douceur d'outre-sens.
Vaincu, vainqueur et lumineux, pur comme un ange,
Haut vers le ciel, avec les arbres.

Au loin, geint une belle qui voudrait lutter
Et qui ne peut, couchée au pied de la colline.
Et que le ciel soit misérable ou transparent
On ne peut la voir sans l'aimer.

Les jours comme des doigts repliant leurs phalanges.
Les fleurs sont desséchées, les graines sont perdues,
La canicule attend les grandes gelées blanches.
À l'œil du pauvre mort. Peindre des porcelaines,

Une musique, bras blancs tout nus.
Les vents et les oiseaux s'unissent — le ciel change

Paul Eluard, Capitale de la douleur, 1926

Важната изследователка Сесил Боазбийо прави извод за сонета от Елюар:

"Тематичните и символични нишки придават съгласуваност на този наглед несвързан сонет, като същевременно създават интертекстуални връзки между това стихотворение и историята на лирическата поезия, от Средновековието до сюрреализма, оттук и множественото число на заглавието: колаж, пачуърк... Елюар, подобно на Орфей, след като осъществява един вид „катабазис“, се завръща от ада, ад на осъдената на безплодно преповтаряне поезия, за да постигне нещо по-добро, обогатено с приносите на сюрреализма, които вдъхват нов живот на любовната лирика..."

Елюар под влиянието на българската земя и хора, когато гостува в България, написва сонетната творба „Победителите“, с епиграф - цитат от Васил Левски:

LES VAINQUEURS

Si je perds, je ne perds que moi-même ; si je gagne, tout le peuple gagne.

Vassil Levski.

L'aube nue et crue me pénètre
Dans le jardin du poète
Des fleurs dorent la fenêtre
Des bonnes gens qui s'éveillent

Ici l'on sait être un homme
Ici l'on est sans reproche
Ici l'on sait être jeune
Espérer c'est être fort

Près des usines les enfants
Maintenant chantent de santé
Il n'y a plus un seul mendiant
Le peuple croît comme un seul arbre

Sécurité cœur prêt à battre
Au flanc de l'humanité.

Karlovo-Sofia, avril 1950.

ПОБЕДИТЕЛИТЕ <https://revcultbg.blogspot.com/2018/12/blog-post.html>

*„Ако загубя, губя само мене си,
ако печеля, печеля за цял народ.“
В. Левски*

7 СОНЕТНИ ОРГАНИЧНИ РИМИ ОТ БОТЕВ ДО ЕЛЮАР И БЪЛГАРСКАТА НАД-НОБЕЛОВА НАГРАДА

продължение

Боса и червена вмявка се зората
в росната градина на поета
позлатява бистрия прозорец
на добрите хора дето се събуждат

Тука знаят как да бъдат хора
тука са безукорни и мили
тука знаят още да са млади
от надеждата да черпят сили

Близо до заводите деца
пеят днес от крепко здраве
Тука няма да съгледаш просяк
Като дъб народа се изправя

Сигурност сърце готово да тупти
с най-човешките мечти.

Карлово - София, април 1950.
Превел Александър Муратов

Съществува въпросът: Като са толкова
гениални Ботев и Вапцаров, защо не са
писали сонети? Отговорът е ясен:
Революционерите са убедени, че Сонетът с
неговите усложнени правила и украси е
буржоазно изкуство, привилегия за
богатите в обществото.

България в 2024 г. влезе в групата на
богатите държави в резултат на
управлението на икономиката през
последните три години. Затова, уважаеми
революционери, вече спокойно пишете
сонети.

31 юли 2024 г. Вл. Л. Станчев

ПОЕТИ НА ПЕСНИ на сръбски език в
"Летопис Матице српске", књига 513,
свеска 4, април 2024. Лъчезар
Станчев, Евтим Евтимов и Недялко
Йорданов в 'MATICASRPSKA.ORG.RS RS
www.maticasrps www.maticasrps-
ka.org.rs' Препевао с бугарског Марко
Николић

КАПКА Из Безшумни дни, 1930
На Атанас Далчев

От синята небесна тишина
порониха се чисти едри капки,
затупаха в праха, по мойта шапка
и на ръката ми се спря една.

Тя е дошла от толкова високо,
та нейното око е още чисто.
Защо смени лазурите дълбоки
със тоя прах ти, бисерно мънисто?

Дали помисли, че и тука има
лазури, вечност в погледа под шапката?
Ако е тъй, напразно си дошла,

че те са тука тъй непостижими.
Докосвам с устни и изпивам капката,
частица от небесната душа.

Канал „Бивалица“ www.slance.eu

ТРИ БУГАРСКА ПЕСНИКА

ОСМЕХ / УСМИВКАТА

ЛУЧЕЗАР СТАНЧЕВ

КАП / КАПКА

Атанас Далчев

Из тихог небеског плаветнипла
појавише се чисте једре капки,
падоше на земљу, по мојој капи
и једна ми је на руку стала.

Она је дошла с толиких висина,
та њено око је још чисто врло,
што си мењала азурне дубине
том земљуштиниом ти, бисерна перло?

И овде има, да ли тако мислиш,
азура, вечност под капом у погледу?
Залуд си дошла, ако је тако,

они су овде тако недостижни.
Додирujem усне и испијам кап ту,
део малених душе небеске.

НЕДЈАЛКО ЈОРДАНОВ

16 ПЛУС 16

По који пут ли су обалом овом прошли
момак један и једна девојка,
обома им је по шеснаест година,
што значи заједно је тридесет и две.

По који пут ли су жестоко расправљали
о теми, оном што је суђено,
и мислили су да су све сазнали,
јер да је судбина борба им је знано.

И мислили су да прелако крију
то, што ће сваки пут сакривати,
али су веровали, докле год су живи,
да никада се неће растати.

Колико векова пре нас, то не зна нико,
он је пробудио у човеку људско,
али у хладној ноћи, чини ми се,
пољубац мајчин родно га је.

Осмех – за двоје младих спреман правац има
ка врховима и звездопадима.
Осмех – кончињем лаким својим
људе спаја, човека с човеком споји.

И данас он на твојим уснама цвета,
када се осмехнеш – ти си лепа.
Не може бити да без осмеха дома има,
без њега не у свету владати вечна зима.

ЕВТИМ ЕВТИМОВ

„И АКО ДА ТИ НЕ ПОСТОЈИШ ВИДИМ“

И ако да ти не постојиш видим,
сутра те могу опет створити
од боли, мучен у ноћима дугим.
И сам више никад нећу бити.

И опет имаћу радост и сусрет,
отворено небо, птице, море...
Човек у име нечег живи живот
и треба опет због нечег да мре!

ТИ, МОЈА ЉУБАВИ

Љубави моја, дуго забрањена,
ти, моја тајно, из дубина гора,
треба да ходаш са мном отворено;
у бити открити се мораш.

Недосегнута, ти, моја победо,
радости моја и немирна драма.
Ја немам права чак ни да те гледам.
Тајно на тебе могу мислит само.

